

Asia: VN/11019/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia taloudellisia, toiminnallisia, yhteiskunnallisia tai muita vaikutuksia tunnistatte? Miten arvioitte uuden toiminta- ja toteutusmallin tai muut edustamallenne taholle aiheutuvat seuraukset?

Koneyrittäjät ry (jäljempänä Koneyrittäjät) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista ja eräksi siihen liittyviksi laiksi. Lausuntonamme toteamme seuraavaa:

Esityksen tarkoituksena on luoda verkkotietojen hyödyntämistä helpottava ja luovuttamista ohjaava kansallinen sääntelykehikko sekä samalla suojata verkkotietoja ja varmistaa niiden käsittelyn tietoturvallisuus. Lisäksi ehdotuksen mukaan lailla parannettaisiin verkkotietojen tasoa asettamalla verkkotoimijoille (eli verkkojen omistajille) velvoitteet dokumentoida verkkotietonsa riittävän tarkasti.

Yhteiskunnallisesti tarkasteltuna ehdotus saattaa vähentää maanalaisten rakenteiden vaurioiden määrää, kun sijaintitietojen laatu ajan myötä paranee. Turvallisuus voi parantua, kun maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitietoa ja sen käyttäjiä kontrolloidaan tarkemmin. Toimialakohtaisesti tuottavuuden on ajateltu parantuvan, kun verkkotietokyselyiden suorittaminen yksinkertaistuu ja virtaviivaistuu eikä verkkotietoja tarvitse enää selvittää useista eri lähteistä. Aiemmin riskinä on ollut myös se, että jonkun verkkotoimijan maanalainen verkkoinfra-struktuuri jää huomioimatta maa- ja vesirakennustyön yhteydessä.

Koneyrittäjät pitää tavoitteita hyvinä, mutta lakiehdotuksen raskas byrokratia ja kustannusvaikutukset heikentävät käytännössä nykyistä tilannetta, ja vaatimukset supistavat maarakennusalan markkinoita, kun pienyrityksille ja yksinyrittäjille asetetaan ehdotuksen sisältämiä velvoitteita. Kustannusvaikutusten suhteellinen vaikutus kohdistuu raskaimpina juuri pienyrityksiin,

joille jo suorat kustannukset vaatimuksista, esimerkiksi perusmuotoinen turvallisuus-selvitys, ovat merkittäviä, puhumattakaan erilaisten järjestelmien tietoturva- ja kehityskustannusten kasvusta.

Maarakennusalan pienyritykset tekevät paljon pieniä kaivuutöitä, joiden aikataulu ei sovellu 5 §:n aikamääreisiin. Yrityksiltä saatetaan tilata maa- tai vesirakennustöitä nopealla aikataululla jo seuraavaksi työpäiväksi tai seuraavalle viikolle. Myös töiden kesto on yleensä lyhyt, tyypillisesti vain muutamia päiviä. Verkkotietojen saamiseksi kaavailtu aikaraja poikkeaa vakiintuneista käytänteistä ja jäykistää merkittävästi toimialan toimintaa. Nykyisin verkkotiedot ja näytöt on saatu työmaille huomattavasti alle kahdessakymmenessä päivässä, vaikka tietojen saamiseksi on jouduttu olemaan yhteydessä useaan eri verkkotoimijaan. Keskitetyn sijaintitietopalvelun tavoitteena oli helpottaa tiedonsaantia, mutta jäykkä aikarajoitus voi käytännössä heikentää nykyistä toimintamallia.

2. Miten näette uusien toimijoille asetettujen velvoitteiden, kuten esimerkiksi rekisteröintivelvoitteiden, tiedonantovelvoitteiden, turvallisuusvelvoitteiden ja näyttötoimintavelvoitteiden, toimivuuden edustamanne tahon näkökulmasta?

Koneyrittäjät katsoo, että osa asetetuista velvoitteista on maarakennusalan pienyrittäjien näkökulmasta liian raskaita. Rekisteröintivelvoite on tunnistamisen kannalta hyvä, mutta se lisää pienten yritysten byrokratiaa, kun niiden tulee antaa tietoja muun muassa liikevaihdosta, kalustosta, henkilöstöstä ja arviosta verkkotietokyselyjen määrystä.

Kannatamme verkkotietojen käyttäjän velvollisuutta ilmoittaa työn yhteydessä aiheutuneista vahingoista sekä verkkotiedoissa havaituista virheistä. Katsomme kuitenkin, ettei ilmoitus saa johtaa automaattiseen syyllisyysolettamaan tai korvausvastuuseen, varsinkaan jos vahingoittunut verkkorakenne on määräysten tai standardien vastaisesti asennettu maahan. Jos verkkorakenne on asennettu määräysten ja standardien vastaisesti ja vahinkoa ei olisi tapahtunut normaalilla, huolellisella työskentelyllä, vastuun tulee kuulua verkonomistajalle.

Koneyrittäjät pitää hyvänä, että näyttötoiminnan periaatteista säädetään pykälissä 18 ja 19 ja erityisesti sitä, että näyttötarpeen voi perustella verkkotietokyselyn yhteydessä. Tämä voi parantaa myös pelkkään sijaintitietoon perustuvien verkkotietojen laatua. Pykälät vaativat kuitenkin tarkennusta muun muassa siitä, koska näyttöä ei tarvita.

Mielestämme verkkotietojärjestelmien tietoturva-vaatimukset ovat liiankin kattavat, kun puhutaan 24 §:n henkilöturvallisuusselvityksistä. Sähköinen tunnistautuminen on helppo vaatimus, mutta vaadittavien henkilöturvallisuusselvityksien määrän voidaan minimissään erittäin karkeasti arvioida olevan heti lain tullessa voimaan noin 5000 kappaletta (noin 4000 päätoimista maarakennusalan yritystä ja 1000 sivu- tai osa-aikaista maarakennusalan toimijaa).

Perusmuotoisen turvallisuusselvityksen hinta (2026) on 190 euroa ja käsittelyaika nykyään 2–3 viikkoa. Kustannukset ovat heti lain voimaantullessa yrityksille vähintään miljoona euroa, ja lisäksi

syntyy kustannuksia viivästyneinä töinä, jos käsittely ruuhkautuu ja selvitysten saaminen venyy 2–3 viikosta jopa kuukausiin.

Käytännössä 24 §:n vaatimus luotettavuudesta ja perusmuotoisesta turvallisuusselvityksestä edellyttää, että pienessä maarakennusalan yrityksessä, jossa toimii yrittäjä, kaksi kaivinkonekuskia ja kaksi maarakentajaa, kaikille joudutaan tekemään turvallisuusselvitys, koska kaikki käsittelevät jossain muodossa verkkotietoja työmaalla.

3. Miten 26 §:n verkkotietojärjestelmän luokat toimivat näkökulmastanne ja ovatko esitetyt verkkotietojärjestelmien tietoturva vaatimukset riittävän kattavat?

Koneyritykset toimivat pääasiassa verkkotiedon käyttäjinä, joten verkkotietojärjestelmän luokat eivät ole koneyritysten kannalta esitetyssä muodossa oleellisia. Olennaista on, miten eri luokkia tullaan käytännössä käsittelemään ja mitä vaatimuksia ja kustannuksia ne aiheuttavat koneyrityksille. Laki ei suoraan ota kantaa esimerkiksi teknisten järjestelmien tietoturva vaatimuksiin, ja niiden kustannukset voivat olla pienellekin yritykselle erittäin suuret riippuen käytetyistä järjestelmistä.

4. Miten näette sähköisen tietopisteen rahoituksen ja toimialoilta perittävät maksut nyt ja tulevaisuudessa?

Ehdotuksen 41 §:ssä annetaan liikenne- ja viestintävirastolle oikeus veloittaa verkkotietokyselyistä. Koneyrittäjät katsoo, että maanalaisten rakenteiden ja verkostojen sijaintiselvityspyynnön sekä mahdollisen näytön tai näyttöjen tulee olla maksuton sijaintiselvityspyynnön tehneelle maarakennusyritykselle nyt ja tulevaisuudessa. Erittäin tiukasti kilpailtu maarakennusala ei kaipaa yhtään ylimääräisiä kustannuksia syömään yritysten entisestään pieneneviä katteita. (Tämä koskee myös perusmuotoisten turvallisuusselvitysten kustannuksia.)

Katsomme, että sähköisen tietopisteen rahoitus tulee nyt ja tulevaisuudessa kattaa verkonomistajien ja/tai valtion rahoituksella. Samoin ensimmäisen näytön tulee olla verkkotietojen kysyjälle ilmainen tulevaisuudessakin.

5. Miten arvioitte verkkotietokyselyn määräajat sekä verkkotoimijalle asetetun määräajan ilmoittaa verkkotietokyselyssä pyydetyt tiedot Liikenne- ja viestintäviraston tietopisteeseen?

Kaivuun toteuttamisen kannalta 40 päivän aikaraja verkkotietokyselyn vireillepanoon (5 §) on sopiva, mutta 20 päivän aikaraja vireillepanon viimeiseen mahdolliseen ajankohtaan on aivan liian pitkä ja poikkeaa nykyisistä käytännöistä merkittävästi. Koneyrittäjät katsoo, että verkkotietokyselyn viimeisin vireillepanoaika ennen kaivuutöitä tulisi olla käytännössä enintään viisi (5) päivää. Tänä aikana tulisi saada sekä verkkotieto että mahdollinen näyttötoiminta kaivuu-paikalle.

Verkkotoimijan kannalta katsomme, että esitetty 15 päivän aikaraja on luultavasti sopiva tietojen toimittamisen kannalta. Tämä soveltuu kuitenkin vain tilanteeseen, jossa verkkotoimija (verkon omistaja) toimittaa tietoja, jotka välitetään pysyvästi liikenne- ja viestintäviraston hallinnoiman palvelun kautta.

Jos kyseessä on verkkotiedon toimittaminen verkkotietokyselyyn, esitetty aika on liian pitkä. Toistamme keskeisen vaatimuksen: verkkotietokyselyn aloituksen ja verkkotiedon saamisen välin tulisi olla maksimissaan viisi (5) päivää, ja samaan aikarajaan tulisi mahtua myös mahdollinen näyttötoiminta kaivuu- tai työskentelyalueelle.

6. Miten arvioitte verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen käsittelyn kokonaisturvallisuutta ja uusien turvallisuusvaatimusten riittävyttä ja kattavuutta?

Esityksessä esitetyt turvallisuusnäkökohdat verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen yhteydessä ovat luultavasti perusteltuja, mutta pienyritysten näkökulmasta ne ovat ylimitoitettuja ja niiden toteutuksen sekä ylläpidon kustannusvaikutuksia on arvioitu heikosti.

7. Muita huomioita tai kommentteja hallituksen esityksestä?

Hallituksen esitys on yleisesti asialtaan perusteltu, mutta vaatii monessa kohdassa (muun muassa 19 §, 24 §, 25 §) merkittävästi tarkennuksia. Lisäksi termit kriittinen infrastruktuuri sekä maanrakentaminen tulee tarkistaa. Vastustamme ehdottomasti ehdotuksen viemistä tässä muodossa eteenpäin.

Järvinen Ville
Koneyrittäjät ry